

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Remissen: Från verksförordning till myndighetsförordning (SOU2004:23)

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har 40 universitet och högskolor som medlemmar. Vi har tagit del av betänkandet ”Från verksförordning till myndighetsförordning” och vill framföra följande synpunkter.

Högskolan är den största statliga sektorn, räknat i antal anställda. Lärosätena är med några få undantag statliga myndigheter. Samtidigt kan vi konstatera att högskolan och utbildningsdepartementet i hög grad förefaller ha lämnats utanför framtagandet av förslaget om myndighetsförordning och att endast två av drygt sextio remissinstanser representerar sektorn.

Vi vill inledningsvis framföra den principiella ståndpunkten att man noga bör överväga att lämna universitet och högskolor utanför den nuvarande förslaget. Vi gör det mot bakgrund av att ett antal faktorer gör högskolan unik i myndighetskretsen. Den första är studenterna som ger oss en särart. Detta genom att de samtidigt som de är föremål för myndighetens verksamhet också på ett självklart sätt är starkt delaktiga i densamma och representerade i ledningarna. Bilden av högskolan som förvaltningsmyndighet har också brister. Verksamheten handlar i vid mening mer om utveckling än om förvaltning. I mycket är högskolan en produktionsenhet för kunskap (forskning och studier), publikationer och examina. I likhet med domstolarna har högskolan måste högskolan ha en oberoende ställning i förhållande till statsmakten. Verksamheten har för myndigheterna en unikt hög internationell prägel både vad gäller anställda, studenter och samarbetsmönster. (Detta speglas för övrigt inte i dagens ledningsmodell och en möjlighet att engagera utländska medborgare i styrelserna, på samma sätt som i t.ex. Danmark och Norge, skulle gagna verksamheten.) Dessa aspekter menar vi saknas i utredningens beskrivning av högskolan.

I betänkandet inordnas universitet och högskolor under kategorin ”Myndighet som leds av styrelse” som i texten anges ha fullt ansvar. I nuvarande högskolelag formuleras det: ”Styrelsen för en högskola har inseende över högskolans alla angelägenheter”, vilket ger utrymme för balansen mellan rektor med ansvar för vissa frågor och styrelse.

I stället bör övervägas om inte all reglering av lärosätenas arbete, inklusive styrelse, kan inordnas i högskolelagen, eventuellt med hänvisningar till tillämpliga delar av myndighetsförordningen. Vi noterar till exempel att myndighetens styrelse skall utses av regeringen. Den princip att lärare och studenter väljer sina egna representanter, måste enligt

vår uppfattning, starkt värnas. Studenterna är garanterade en representation i alla beredande och beslutande organ, och det förutsätts självfallet vara studenterna som utser sina egna representanter. Vidare tar skrivningarna inte tillräcklig hänsyn till det sätt som myndighetschefen, dvs rektor, väljs ut innan styrelsen föreslår regeringen en kandidat. Rektors förankring bland lärosätets personal och studenter är viktig. Vi noterar också att, enligt förslaget, ”myndighetschefen skall sköta den löpande verksamheten enligt styrelsens direktiv och riktlinjer”, även det i strid med att rektor idag har vissa angivna uppgifter i förordningen. I sammanhanget kan det vara värt att notera att Högskoleverket nyligen föreslagit att Rektor skall utses av lärosätets styrelse, också det ett uttryck för högskolans särart bland myndigheter.

I högskolan gäller att det kan finnas underorgan, t.ex. fakultetsnämnder med vissa specificerade ansvarsområden. Högskolan bestämmer själv idag hur många nämnder av detta slag som skall finnas liksom, inom vissa ramar, dess sammansättning. Enligt förslaget skall i myndighetens instruktion anges vilka organ som skall finnas och hur många ledamöter osv som det skall innehålla. Enligt förbundet är nuvarande reglering fullt tillräcklig.

Sammanfattningsvis anser vi alltså inte att förslaget tar tillräcklig hänsyn till högskolans särart som i praktiken påkallar åtskilliga undantag från den föreslagna myndighetsförordningen. Med stöd i utredningens uttryckta förslag att mycket få undantag från den angivna modellformen skall medges förefaller det oss bättre att helt undanta universitet och högskolor från förslaget.

Detta svar har diskuterats av förbundets styrelse den 11 maj 2004 varvid uppdrogs åt förbundets presidium (rektorerna Christina Ullenius och Bo Sundqvist) att slutjustera svaret.

För Sveriges universitets- och högskoleförbund

Bengt Karlsson
Generalsekreterare